

Diken Kelebeği Göçü Devam Ediyor!

İlkbahar göçü yapan diken keleklerinin Türkiye'deki hareketleri ile ilgili ilk sonuçları, paylaştığınız kayıtlar sayesinde üretmeye başladık bile. Avrupa'da yapılan araştırmalar keleklerin ilkbahar göçünün kuzeye (Afrika'dan Avrupa'ya), sonbahar göçünün de tam tersi yönde yani Avrupa'dan Afrika'ya güney yönünde olduğu üzerinedir. Türkiye'de de benzer bir hareket bekleniyorken bunun doğudan batıya olduğu ortaya çıktı. Keleklerin topoğrafya ve diğer çevresel etkenlerden kaynaklı yön değiştirdiği açık. Kayseri'deki kayıtların neredeyse tamamı batı yönünde iken, dağların bulunduğu bir alanda kuzeybatıya yöneldiğini gösterdi.

Harita: Diken kelebeğinin göçü ©DKM CBS ekibi

Uzun süreden beri karşımıza çıkan en büyük göçle karşı karşıyayız. Doğa korumacıların duayeni, Tansu Gürpınar bu göçü şöyle değerlendirdi: 'Yetmiş yılı aşkın bir süredir doğayla yakından ilgilenen biri olarak Diken keleklerini bu göçünün hacim ve yoğunluğunun daha önce hiç görülmediğini söyleyebilirim.'

Kelebelere ilgi duysun duymasın pek çok insan kelebek göçü ile ilgili bilgi paylaşmaya başladı. Keleklerin ne kadar çok olduğunu, gözlemcilerin ne kadar mutlu olduğunu içeren heyecan dolu mesajlar, e-postalar, telefonlar aldık. Bazı telefonlar ve e-postalar ise kaygı taşıyordu, otoyolda pek çok kelebeğin araçlar tarafından ezildiğini, kuşların sürülerin peşinden gittiğiyle ilgili.

Bize ulaşanlardan bazıları da bunun kaygı verici bir durum olup olmadığını sordu, diken kelekleri tarım ürünlerine zarar veriyor muydu, iklim değişikliği mi buna sebep olmuştu, bu göç diğer tarım zararlısı böceklerin de artacağına bir işaret miydi?

Bu soruları kısaca cevaplamak istersek;

1. Bu seneki kelebek popülasyonunun neden arttığına biz araştırmacılar da tam olarak bilmiyoruz. Elbette geçmiş yıllarda yapılan yayınlar ve araştırmalar bize bazı olası tahminler yapmak için veri sağlıyor. Bu artış iklimle bağdaştırılıyor. Özellikle yağışların bol olduğu, kışın ılık geçtiği yıllarda kelebek sayısının daha yüksek olduğunu biliyoruz. Yedi, on yıllık aralıklarla tekrar eden bu olaylar 'el nino', 'la nina' gibi yağışları ve sıcaklığı etkileyen iklim olaylarıyla bağdaştırılıyor gibi gözüküyor.
2. Diken kelekleri kesinlikle tarım zararlısı değil. Her bir dişi kelebek 500'e yakın yumurta yumurtlar. Yumurtalarını ebegümece ve papatyagillerden pek çok bitkinin üzerine bırakırlar. En bilinen besin bitkisi Carduus sp. olan mor çiçekli peygamber dikenini olarak da bilinen bitkidir.

Fotoğraf: Onat Başbay

3. Şu anda diken kelebekleri göçte ve bu göç sırasında kurlaşma, çiftleşme, yumurtlama ve tabii ki beslenme davranışları gözlemleniyor. Kelebeklerin bütün bir göçü tek bir nesilde tamamlamadığını biliyoruz. Yani kelebekler bir bölgeye kadar uçuyorlar, çiftleşiyor, yumurta bırakıyor ve ölüyorlar. Yumurtadan çıkan bir sonraki nesil göçte devam ediyor. Ve yumurtadan çıkan bu yeni neslin hangi yöne uçaacağını nasıl bildiğini henüz biz de bilemiyoruz.

4. Kelebekler narin canlılar olarak bilinse de aslında oldukça dayanıklıdır. Göç sırasında kanadı yıpranmış ve hale göçte devam eden bireyler kaydettik. Bir kelebeğin 4.000 km mesafe kat edebildiğini, saatte 40-45 km hıza ulaşabildiğini, yağmurda, fırtınada hala uçmaya devam ettiğini biliyoruz.

5. Diken kelebeği göç eden tek kelebek türü değil. Atalanta (*Vanessa atalanta*), Sarı azamet (*Colias crocea*) gibi diğer pek çok kelebek türü de göç davranışı gösteriyor, ancak sayıları bu kadar yükseklere ulaşmadığı için onların göçünü çoğu zaman fark etmiyoruz.

Kelebek göçüne tanık olmak biz araştırmacıları çok heyecanlandırırsa da aslında en önemli kazanımımız doğaseverlerle birlikte çalışma olanağı yaratması oldu. Siz doğaseverler ve doğa gözlemcilerinin paylaşımları sayesinde elde ettiğimiz kayıtlar bilimsel çalışmalarımıza veri sağladı. Lütfen kayıtlarınızı tarih, bulunduğunuz konum ve kelebeklerin uçuş yönünü de belirterek ekaracetin@hotmail.com adresine göndermeye devam edin. Ekleyebilirsiniz kelebeklerin davranışı (beslenme, üreme vb.) ve yaklaşık sayıları (grup büyüklüğü) ile ilgili tahminlerinizi de gönderebilirsiniz.

Diken kelebeğiyle ilgili kayıt gönderen herkese çok teşekkür ediyoruz. Pek çok mesaj, e-posta ve telefon aldık. Tüm kayıtları tutmaya çalıştık. İsmi gözden kaçırdığımız var ise özür diliyor ve bize mesaj atmasını rica ediyoruz).

Fotoğraf: Onat Başbay

Onat Başbay; Özgür Koçak; Mert Elverici; Güler Bozok; Mutlu Kart Gür; Tuğba Kiper; Nusret Şahin; Anıl Konyar; Hüseyin Çağlar İnce; Engin Yılmaz; Yasin Selvi; Yağmur Duran; Duygu Divrak; Sezin İlbasmış Dindaroğlu; Kübra Aydın; Pembe Binbaşaran; Özgür Keşaplı Didrickson; Yasemin Karaçetin; Ümran Avcı; Hakan Arıhan; Sedat Kalem; Tansu Gürpınar; Dilara Arslan; Cemil Gezgin; Sadık Bal; Bahadır Gürbüz; Elmas Şahin.